

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษา และข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการศึกษา

ในการศึกษาการวิเคราะห์ความยินดีที่จะจ่ายค่าธรรมเนียม ในการเข้าชมพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติขององค์การสวนพฤกษศาสตร์ โดยการประเมินความยินดีที่จะจ่ายผ่านวิธีการประเมินมูลค่าสิ่งแวดลอมด้วยวิธีการสมมติเหตุการณ์ให้ประเมินหรือ CVM ที่มีลักษณะคำถามเปิด (Open-ended) และใช้แบบจำลอง Tobit เพื่อหาปัจจัยหรือตัวแปรต่างๆที่มีผลต่อความยินดีจะจ่าย โดยหาความยินดีที่จะจ่ายค่าธรรมเนียมในการเข้าชมองค์การสวนพฤกษศาสตร์ แบ่งออกเป็น 3 กรณี คือ กรณีแรกหาความยินดีที่จะจ่ายค่าธรรมเนียมในการเข้าชมองค์การสวนพฤกษศาสตร์ ก่อนการเปิดให้บริการเข้าชมพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติ กรณีที่สองหาความยินดีที่จะจ่ายค่าธรรมเนียมในการเข้าชมพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติ และกรณีสุดท้ายคือหาความยินดีที่จะจ่ายค่าธรรมเนียมในการเข้าชมองค์การสวนพฤกษศาสตร์ หลังการเปิดให้บริการเข้าชมพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติและมีการเก็บค่าธรรมเนียมแบบเหมาจ่าย พร้อมกับนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (description statistics) มาเป็นข้อมูลประกอบในการพิจารณาการกำหนดการจัดเก็บค่าธรรมเนียม ในการเข้าชมพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติขององค์การสวนพฤกษศาสตร์

ผลการศึกษาจากการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง ในส่วนของข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา พบว่ากลุ่มตัวอย่างเป็นเพศชายและเพศหญิงมีจำนวนใกล้เคียงกัน โดยมีอายุเฉลี่ยประมาณ 37 ปี อายุมากที่สุด 71 ปี และอายุน้อยที่สุด 19 ปี มีสถานภาพโสดและสมรสในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน อาชีพของกลุ่มตัวอย่างส่วนมากประกอบอาชีพรับราชการพนักงานรัฐวิสาหกิจและอาชีพรับจ้างพนักงาน มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนระหว่าง 3-4 คน สำหรับระดับการศึกษาพบว่าส่วนมากมีระดับการศึกษาตั้งแต่ปริญญาตรีขึ้นไป โดยมีมากถึงร้อยละ 84 รายได้ของกลุ่มตัวอย่างอยู่ระหว่าง 10,000 -20,000 บาทต่อเดือน รายได้ของครัวเรือนของกลุ่มตัวอย่างส่วนมากมีรายได้รวมมากกว่า 40,000 บาทต่อเดือน ที่ทำงานของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่ได้เป็นสมาชิกองค์กรที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม กลุ่มตัวอย่างส่วนมากชอบท่องเที่ยวและเคยท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ในส่วนของการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พบว่ามีสัดส่วนใกล้เคียงกันระหว่างเคยร่วมกิจกรรมและไม่เคยร่วมกิจกรรมดังกล่าว

สำหรับผลการศึกษาจากการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการท่องเที่ยว พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนมากเดินทางมาเยี่ยมชมองค์การสวนพฤกษศาสตร์โดยเดินทางมากับเพื่อนและมากับครอบครัวและญาติสนิทในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน กรณีเดินทางมากับเพื่อนจะมีจำนวนเพื่อนโดยเฉลี่ยประมาณ 9 คน ส่วนกรณีเดินทางมาครอบครัวและญาติสนิทจะมีจำนวนสมาชิกโดยเฉลี่ยประมาณ 6 คน สำหรับวัตถุประสงค์หลักในการเดินทางเข้าชมสวนพฤกษศาสตร์ก็คือต้องการท่องเที่ยวและพักผ่อนหย่อนใจมากที่สุด สำหรับจำนวนครั้งในการเดินทางที่เดินทางมาเยี่ยมชมองค์การสวนพฤกษศาสตร์ พบว่าเดินทางมาเป็นครั้งแรกและเดินทางมากกว่าหนึ่งครั้งมีสัดส่วนใกล้เคียงกัน สิ่งที่ทำให้ตัดสินใจในการเข้าชมสวนพฤกษศาสตร์ส่วนใหญ่มาจากเพื่อน ญาติสนิท คนรู้จักชวนมา และความดึงดูดใจของสถานที่ กลุ่มตัวอย่างจะท่องเที่ยวบริเวณกลุ่มอาคารเรือนกระจกเป็นหลัก สำหรับประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าชมสวนพฤกษศาสตร์ คือได้พักผ่อนหย่อนใจและผ่อนคลายความตึงเครียด และกลุ่มตัวอย่างส่วนมากต้องการให้เก็บค่าธรรมเนียมแบบเหมาจ่ายหลังการเปิดให้บริการเข้าชมพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติ

ส่วนผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาความยินดีที่จะจ่าย และปัจจัยที่มีผลต่อความยินดีที่จะจ่าย โดยใช้แบบจำลองทอบิต (Tobit Model) โดยเทคนิควิธีการวิเคราะห์การประมาณภาวะความน่าจะเป็นสูงสุด (Maximum Likelihood Estimates: MLE) และเทคนิควิเคราะห์โดยวิธี Marginal Effects โดยหาความยินดีที่จะจ่ายทั้ง 3 กรณีดังกล่าวข้างต้นสรุปผลได้ดังนี้

กรณีที่หนึ่งหาความยินดีที่จะจ่ายค่าธรรมเนียมในการเข้าชม องค์การสวนพฤกษศาสตร์ก่อนการเปิดให้บริการเข้าชมพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติ พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความยินดีที่จะจ่ายประมาณ 24.47 บาท โดยปัจจัยที่มีผลทำให้ความยินดีที่จะจ่ายสูงขึ้น คือระดับรายได้ และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการอนุรักษ์ ส่วนปัจจัยที่ทำให้ความยินดีที่จะจ่ายลดลงคือ สถานภาพโสด สถานภาพสมรส และจำนวนสมาชิกในครัวเรือน

กรณีที่สองหาความยินดีที่จะจ่ายค่าธรรมเนียม ในการเข้าชมค่าธรรมเนียมเข้าชมพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติ จากการหาค่าโดยใช้แบบจำลอง 3 แบบ พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความยินดีที่จะจ่ายใกล้เคียงกัน กล่าวคือมีความยินดีที่จะจ่าย 25.03 บาท 25.08 บาทและ 25.09 บาท โดยปัจจัยที่มีผลทำให้ความยินดีที่จะจ่ายสูงขึ้นคือระดับรายได้ ระดับการศึกษา การเข้าชมพิพิธภัณฑ์อื่นๆ และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการอนุรักษ์ ส่วนปัจจัยที่ทำให้ความยินดีที่จะจ่ายลดลงคือ สถานภาพโสด สถานภาพสมรส จำนวนสมาชิกในครัวเรือน อาชีพรับราชการและรัฐวิสาหกิจ อาชีพรับจ้างและพนักงาน และอายุ

สำหรับกรณีสุดท้ายหาความยินดีที่จะจ่ายค่าธรรมเนียมในการเข้าชมองค์การสวนพฤกษศาสตร์หลังการเปิดให้บริการเข้าชมพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติ และมีการเก็บค่าธรรมเนียมแบบเหมาจ่าย พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความยินดีที่จะจ่ายประมาณ 46.11 บาท โดยปัจจัยที่มีผลทำให้ความยินดีที่จะจ่ายสูงขึ้นคือระดับรายได้ และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการอนุรักษ์ ส่วนปัจจัยที่ทำให้ความยินดีที่จะจ่ายลดลงคือ สถานภาพโสดสถานภาพสมรส จำนวนสมาชิกในครัวเรือน อาชีพรับราชการและรัฐวิสาหกิจ อาชีพรับจ้างและพนักงาน และอายุ

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาความยินดีที่จะจ่าย ค่าธรรมเนียมในการเข้าชมพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติพบว่ามีความยินดีที่จะจ่ายประมาณ 25 บาท ซึ่งมีค่าใกล้เคียงกับความยินดีที่จะจ่ายค่าธรรมเนียมในการเข้าชมองค์การสวนพฤกษศาสตร์ ก่อนการเปิดให้บริการเข้าชมพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติซึ่งมีค่าประมาณ 24 บาท ส่วนความยินดีที่จะจ่ายค่าธรรมเนียมในการเข้าชมองค์การสวนพฤกษศาสตร์หลังการเปิดให้บริการเข้าชมพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติ และมีการเก็บค่าธรรมเนียมแบบเหมาจ่าย พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความยินดีที่จะจ่ายประมาณ 46 บาท จากผลดังกล่าวพบว่านักท่องเที่ยวมีความยินดีที่จะจ่ายค่าธรรมเนียมในการเข้าชมพิพิธภัณฑ์ก่อนข้างสูงหากเปรียบเทียบกับความยินดีที่จะจ่ายค่าธรรมเนียมในการเข้าชมองค์การสวนพฤกษศาสตร์ก่อนการเปิดให้บริการเข้าชมพิพิธภัณฑ์ และหากพิจารณาผลต่างความยินดีที่จะจ่ายก่อนการเปิดบริการและหลังการเปิดบริการให้เข้าชมพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติพบว่ามีความเพิ่มขึ้นประมาณ 22 บาท ซึ่งอาจเป็นผลมาจากการเปิดให้บริการให้เข้าชมพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติ

ส่วนผลการวิเคราะห์หาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความยินดีที่จะจ่าย พบว่าทิศทางความสัมพันธ์ระหว่างความยินดีที่จะจ่ายกับปัจจัยต่างๆจะมีทิศทางความสัมพันธ์ดังนี้ ตัวแปรที่ทำให้ความยินดีที่จะจ่ายมีค่าเพิ่มขึ้นได้แก่ตัวแปรระดับรายได้ (Income Pc) ตัวแปรระดับการศึกษา (Edu) และตัวแปรการเคยมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (Act) ส่วนตัวแปรที่มีผลทำให้ความยินดีที่จะจ่ายมีค่าลดลงได้แก่ตัวแปรอายุ (Age) ตัวแปรเพศ (Gender) ตัวแปรสถานภาพโสด (Status1) ตัวแปรสถานภาพสมรส (Status2) ตัวแปรอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ (Job1) ตัวแปรอาชีพธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย (Job2) ตัวแปรอาชีพรับจ้าง/พนักงาน (Job3) และตัวแปรจำนวนสมาชิกในครัวเรือน (Num)

จากผลการวิเคราะห์ความยินดีที่จะจ่ายดังกล่าวข้างต้น สามารถนำมาประกอบการพิจารณาการจัดเก็บค่าธรรมเนียมในการเข้าชมพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติดังนี้

กรณีที่ยกการสวนพฤกษศาสตร์ต้องการเก็บค่าธรรมเนียมเฉพาะการเข้าชมพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติ ไม่ควรจะเก็บค่าธรรมเนียมเกินราคา 25 บาท หากองค์การสวนพฤกษศาสตร์จัดเก็บในราคา 10 บาท จะส่งผลทำให้รายได้จากการเก็บค่าธรรมเนียมสูงขึ้นจากเดิม เช่นเดิมในปีงบประมาณ พ.ศ.2548 องค์การสวนพฤกษศาสตร์มีรายได้จากการจัดเก็บค่าธรรมเนียมในการเข้าชมองค์การฯ ประมาณ 3 ล้านบาท จากจำนวนนักท่องเที่ยวประมาณ 2 แสนคน หากจำนวนครึ่งหนึ่งของนักท่องเที่ยวคือจำนวน 1 แสนคนเข้าชมพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติ จะทำให้มีรายได้จากการเก็บค่าธรรมเนียมในการเข้าชมพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติเพิ่มขึ้น 1 ล้านบาท ซึ่งกรณีการเก็บค่าธรรมเนียมกรณีนี้ถือเป็นการไม่เอาเปรียบนักท่องเที่ยว เนื่องจากหากนักท่องเที่ยวมีเวลาในการท่องเที่ยวจำกัดหรือเคยเข้าชมพิพิธภัณฑ์ดังกล่าวแล้ว อาจจะไม่ต้องการเข้าชมพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติก็ไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมดังกล่าว

สำหรับกรณีการเก็บค่าธรรมเนียมแบบเหมาจ่าย หากองค์การสวนพฤกษศาสตร์ปรับเพิ่มค่าธรรมเนียมในการเข้าชมไม่ควรจะเกินราคา 46 บาท หากองค์การสวนพฤกษศาสตร์ปรับเพิ่มค่าธรรมเนียมจากเดิมในอัตราละ 20 บาทต่อคน มาเป็นอัตรา 30 บาทต่อคน ซึ่งเป็นราคาที่ไม่สูงมากนักเมื่อเปรียบเทียบกับสถานที่ท่องเที่ยวที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน และเมื่อเปรียบเทียบกับค่าความยินดีที่จะจ่ายก็พบว่ายังมีความพอใจส่วนเกินเหลืออยู่ ผลจากการปรับเพิ่มราคาเป็น 30 บาท จะทำให้รายได้จากการเก็บค่าธรรมเนียมสูงขึ้นจากเดิม เช่นเดิมในปีงบประมาณ พ.ศ. 2548 องค์การสวนพฤกษศาสตร์มีรายได้จากการจัดเก็บค่าธรรมเนียมในการเข้าชมองค์การฯ ประมาณ 3 ล้านบาท จากอัตราค่าเข้าชม 20 บาทต่อคน หากปรับราคาเป็น 30 บาทต่อคน จะมีผลทำให้รายได้เพิ่มขึ้นอีกประมาณ 1.5 ล้านบาท หรือมีรายได้รวมทั้งสิ้นประมาณ 4.5 ล้านบาท ซึ่งการเก็บค่าธรรมเนียมในการเข้าชมกรณีนี้มีผลดีสำหรับองค์การสวนพฤกษศาสตร์กล่าวคือสามารถลดต้นทุนด้านการบริหารจัดการ เช่นประหยัดค่าใช้จ่ายสำหรับค่าจ้างเจ้าหน้าที่ในการจัดเก็บเงิน และไม่ต้องพิมพ์บัตรเฉพาะการเข้าชมอาคารพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติ อีกทั้งเป็นไปตามความต้องการของนักท่องเที่ยวที่ต้องการให้จัดเก็บแบบเหมาจ่ายเนื่องจากสะดวกและไม่ต้องการจ่ายค่าธรรมเนียมในการเข้าชมแยกย่อยเป็นส่วนๆอีก

ทั้งนี้องค์การสวนพฤกษศาสตร์อาจจะนำเงินที่ได้จากการจัดเก็บค่าธรรมเนียมในการเข้าชมดังกล่าว มาใช้ในการพัฒนาปรับปรุงสถานที่ท่องเที่ยวให้สวยงาม เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่มีวัตถุประสงค์หลักคือการท่องเที่ยวและพักผ่อนหย่อนใจ พร้อมทั้งควรหาวิธีการที่จะเพิ่มเติมให้ความรู้ทางด้านพฤกษศาสตร์ ปลูกฝังและกล่อมเกลาจิตใจ และให้ตระหนักถึงคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งองค์การสวนพฤกษศาสตร์

5.2 ข้อเสนอแนะ

การศึกษาศึกษาการวิเคราะห์ความยินดีที่จะจ่ายค่าธรรมเนียม ในการเข้าชมพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติขององค์การสวนพฤกษศาสตร์ครั้งนี้ ทำให้ทราบความยินดีที่จะจ่ายค่าธรรมเนียมและปัจจัยหรือตัวแปรต่างๆที่มีผลต่อความยินดีจะจ่าย ค่าธรรมเนียมในการเข้าชมพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติขององค์การสวนพฤกษศาสตร์ และผลที่ได้จากการศึกษานี้ควรนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการกำหนดอัตราค่าธรรมเนียม ในการเข้าชมพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติขององค์การสวนพฤกษศาสตร์ ดังนี้

1. จากผลการศึกษาพบว่าความยินดีที่จะจ่ายค่าธรรมเนียม ในการเข้าชมพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติขององค์การสวนพฤกษศาสตร์ อยู่ที่ 25 บาท ดังนั้นหากสวนพฤกษศาสตร์มีนโยบายจะเก็บเงินแยกเฉพาะค่าธรรมเนียมในการเข้าชมพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติ ก็ไม่ควรที่จะมีราคาเกินราคาเฉลี่ยดังกล่าว เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนส่วนใหญ่ และกรณีความยินดีที่จะจ่ายค่าธรรมเนียมในการเข้าชมองค์การสวนพฤกษศาสตร์ หลังการเปิดให้บริการเข้าชมพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติและมีการเก็บเงินค่าธรรมเนียมแบบเหมาจ่าย พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความยินดีที่จะจ่ายประมาณ 46 บาท ดังนั้นหากสวนพฤกษศาสตร์มีนโยบายจะเงินเก็บค่าธรรมเนียม ในการเข้าชมพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติแบบเหมาจ่าย ก็ไม่ควรที่จะมีราคาเกินราคาเฉลี่ยดังกล่าวด้วย

2. จากผลการศึกษาพบว่านักท่องเที่ยวที่เข้ามาเยี่ยมชมสวนพฤกษศาสตร์แห่งนี้ มีวัตถุประสงค์หลักคือการพักผ่อนหย่อนใจ ดังนั้นสวนพฤกษศาสตร์ควรจัดให้สถานที่ท่องเที่ยวที่เปิดให้บริการมีความสวยงามตลอดทั้งปี และควรมีสั่งอำนวยความสะดวกในการท่องเที่ยว เช่นร้านอาหารที่ได้มาตรฐาน ห้องสุขาที่สะอาด เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว

3. จากผลการศึกษาพบว่าประชาชนไม่รู้จักสวนพฤกษศาสตร์แห่งนี้ดีพอ ส่วนใหญ่ทราบและเข้ามาเยี่ยมชมของเพื่อน ญาติและคนในครอบครัว ดังนั้นสวนพฤกษศาสตร์ควรจัดทำแผนการโฆษณาประชาสัมพันธ์เชิงรุกเพื่อให้ประชาชนทั่วไปรู้จักสวนพฤกษศาสตร์มากขึ้น

5.3 ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

การศึกษาการวิเคราะห์ความยินดีที่จะจ่ายค่าธรรมเนียม ในการเข้าชมพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติขององค์การสวนพฤกษศาสตร์ครั้งนี้ เป็นการศึกษาก่อนการเปิดให้บริการเข้าชมพิพิธภัณฑ์ จึงอาจทำให้กลุ่มตัวอย่างมีความยุ่งยากที่จะประเมินความยินดีที่จะจ่าย และความยินดีที่จะจ่ายที่ได้ อาจจะมีค่าสูงหรือต่ำกว่าค่าที่ควรจะเป็น เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างรับทราบข้อมูลจากรูปภาพและรายละเอียดที่ผู้สัมภาษณ์เป็นผู้ให้รายละเอียด ดังนั้นเพื่อให้ได้ข้อมูลความยินดีที่จะจ่ายค่าธรรมเนียมดังกล่าวถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ควรจะทำภายหลังการเปิดให้บริการเข้าชมพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติ

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved